

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درسنامه بازی های پرورشی

مدرس : عبدالله حمزه یی

آموزش بدو استخدام معاونین پرورشی

درسنامه بازی های پرورشی - ۱

[دوشنبه هفدهم اسفند ۱۳۹۴] [۱۱:۲۹] [عبدالله حمزه یی]

مقدمات و تعاریف

تعریف بازی

تعاریف متعددی برای بازی بیان شده است و شاید نتوان براحتی بازی را تعریف کرد تعریف پیشنهادی و مورد نظر ما از بازی به شرح زیر است :

« به هرگونه فعالیت جسمی یا ذهنی انفرادی یا گروهی که کودکان با جنب و جوش و تحرک و از روی میل و رغبت و رضایت کامل انجام می دهند و موجب کسب لذت و اقناع آنان می شود بازی گفته می شود » .

بازی از دیدگاه دانشمندان

۱. «یوهان آموس کومینوس» شاخص ترین چهره تعلیم و تربیت در قرن ۱۷ : « تمام تلاش من برای آن است که کار فرساینده‌ی مدرسه را به بازی و سرگرمی بدل کنم ». او همچنین می گفت : « روش آموزش ، باید با توجه به توانایی و دلبستگی شاگردان برگزیده شود ».

۲. «روسو» متفکر سوئیسی قرن ۱۸ : « بجای پند و اندرز و همچنین منع کردن و بازداشتن ، بهتر است زمینه‌ای برای حرکت ، فعالیت، بازی و ورزش پدید آوریم ».

۳. همچنین «فروبل» فیلسوف آلمانی قرن ۱۸-۱۹: «بازی کردن، طبیعی‌ترین راه آگاهی به محیط و آگاهی به خود است؛ زیرا بازی، آزادترین فعالیت است و همه هستی کودک چون یک کل، در آن جلوه‌گر می‌شود».

۴. «افلاطون» بازی را زمینه‌ای می‌داند برای شناختن توانایی‌های آنان.

۵. «ویلیام جیمز» فیلسوف و روانشناس آمریکایی قرن ۱۹: «غریزه بازی و میل به بازی، ناشی از غریزه نزاع و زورآزمایی است».

۶. «اسپنسر» جامعه‌شناس انگلیسی، بازی را وسیله‌ای برای مصرف انرژی‌های انباشته و اضافی می‌داند که همین نظر منجر به این اعتقاد در عده‌ای از روانشناسان اجتماعی گردید که وجود جنگ و خونریزی در واقع به جهت مصرف همین انرژی‌های اضافی مصرف نشده از ملزومات زندگی بشر می‌باشد.

۷. «سقراط» نقش بازی را نه تنها در رشد و پرورش کودکان و نیز در تحول منش آنان می‌پذیرد بلکه آن را زمینه‌ای می‌داند برای شناخت توانایی‌های آنان.

۸. نیچه می‌گوید: «بازی، عالی‌ترین شکل فعالیت انسانی است». این چیزی است که نیچه در «چنین گفت زرتشت»، هنگامی که سه مرحله از تکامل روح انسان را بازگو می‌کند، پیش می‌کشد. اول از همه، روح آدمی صورت یک شتر را دارد؛ چرا که بار سنگین وظایف فرهنگی (تعهدات اخلاقی، مراتب اجتماعی و بار سنت) را بر دوش دارد.

در مرحله بعد، شتر به شیر تبدیل می‌شود که نشان دهنده ترمرد روح یا «نه مقدس»ی است که انسان قانون مدار را از اطاعتی برده وارها و به مرجعی مختار تبدیل می‌کند. در آخر، این مرحله منفی ترمرد، به تدریج عالی‌ترین سطح از بشریت را می‌پروراند که به طور نمادین به صورت کودکی در حال بازی (معصوم و خلاق) نشان داده می‌شود؛ یعنی همان «آری مقدس» در سمفونی ریچارد اشتراوس.

۹. برای بسیاری از متفکران سرسخت و یک دنده، بازی به عنوان نمادی از بی‌نظمی کاربرد دارد. انتقاد افلاطون از هنرمندان در رساله «جمهور» خود، به عنوان تنها کسانی که در وادی توهم به بازی مشغول اند، همچون ادعای ارسطو در اینکه بازی دقیقاً آسودگی یا از کارافتادگی است، در مقابل انسان‌های کوشا، مشهورترین نمونه این گرایش است. او بازی را نوعی استراحت روح می‌خواند و آن را از «فعالیتی که شایسته اوقات فراغت» باشد، جدا کرده و به کناری می‌نهد.

۱۰. عده‌ای دیگر از روانشناسان بازی را وسیله‌ای برای ارضای حس تنوع طلبی و لذت جویی افراد می‌دانند. در عین حال از فواید بازی به عنوان آموزش دهنده قواعد اجتماعی به شخص و عادت به نظم نیز نام می‌برند.

۱۱. «کارل گروس» ، بازی را وسیله ای برای آمادگی فرد جهت زندگی در بزرگسالی دانسته ، به همانگونه که یک بچه گربه خود را جهت فعالیتهای غریزه اش آماده می سازد .

۱۲. «استانلی هال» انگلیسی می گوید : بازی نوعی یاد آوری و بازسازی آزمایشهای کهنه ی نژاد انسانی است . اگر بچه ، سنگ می اندازد یادگار بازمانده ای است از زمانی که بشر اولیه سنگ پرت می کرده است و این در خمیره نا بخود انسان مانده است .

درسنامه بازی های پرورشی -۲

[دوشنبه هفدهم اسفند ۱۳۹۴] [۱۱:۳۳] [عبدالله حمزه یی]

بازی از دیدگاه اسلام

بازی در مکتب متعالی اسلام ، ابزاری است برای پرورش جسم و روح آنها در نتیجه مهیا شدن برای تزکیه و پیشرفت انسان ها . بازی را می توان در دو منبع اسلامی مورد بررسی قرار داد : ۱. در آیات قرآن ۲. در روایات اسلامی.

بازی در آیات قرآن

در آیات قرآن کاربرد واژه ی لعب و مشتقات آن را می توان در سه دسته تقسیم بندی نمود :

۱. کاربرد «لعب» برای کودک و بعنوان امری طبیعی و ضروری برای کودک در ایه ی ۱۲ سوره ی یوسف : « أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ » (یوسف/۱۲)

در داستان یوسف و برادرانش می خوانیم برادران یوسف به بهانه ی بازی رضایت پدر را برای بردن یوسف جلب کردند . این در حالی بود که حضرت یعقوب به سبب وابستگی زیادی که به یوسف داشت و از سوی دیگر عدم اطمینان کامل از برادران وی ، یوسف را از خود دور نمی کرد اما وقتی برادران یوسف برای بردن او بازی را بهانه کردند از آنجایی که کودک به بازی نیازمند است یعقوب علی رغم تمام این حساسیت ها یوسف را با آنان فرستاد . این مطلب اهمیت بازی را بیش از پیش نمایان می سازد . تفسیر نمونه واقعه را چنین تفسیر می کند که : (برادران یوسف به حضرت یعقوب گفتند ای پدر) بیا دست از این کار که ما را متهم می سازد بردار، به علاوه برادر ما، نوجوان است، او هم دل دارد، او هم نیاز به استفاده از هوای آزاد خارج شهر و سرگرمی

مناسب دارد، زندانی کردن او در خانه صحیح نیست، " فردا او را با ما بفرست تا به خارج شهر آید، گردش کند از میوه‌های درختان بخورد و بازی و سرگرمی داشته باشد « (تفسیر نمونه ج ۹ ص ۳۳۰)

۲. کاربرد «لعب» همراه با «دنیا» و بعنوان صفت یا تعبیری برای دنیا . اگر به معنای بازی نظری بیفکنیم متوجه خواهیم شد که بازی به خودی خود هدف نبوده و یک وسیله است برای رسیدن با اهداف متعالی تر . لذا انسان مؤمن و متعالی حق ندارد به دنیا و زندگی دنیوی آنقدر مشغول شود که از اصل و اساس خلقت غافل گردد . این دید به بازی همان بیان حدیث شریف است که می فرماید : « الدنيا مزرعه الآخرة » .

* وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلِلْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ (انعام/۳۲)

* وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِیَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ (العنکبوت /۶۴)

* إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ أَجُورَكُمْ وَلَا يَسْأَلْكُمْ أَمْوَالَكُمْ (محمد/۳۶)

* اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ (الحديد/۲۰)

۳. کاربرد «لعب» بعنوان امری مذموم همراه با واژگانی مانند «دین» ، «الصلوة» و در حقیقت منظور قرآن از این دست آیات این است که نباید نماز و دین و امور مهم زندگی را به بازی گرفت .

* يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوءًا وَلَعِبًا ... (مائده/۵۷)

* وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ (مائده/۵۸)

* وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِبًا وَلَهْوًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا ... (انعام/۷۰)

* الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ نَنسَاهُمْ كَمَا نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا وَمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ (اعراف/۵۱)

* فَذَرَهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ (الزخرف/۸۳)

* فَذَرَهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ (المعارج/۴۲)

* ...وَعَلَّمْتُمْ مَا لَمْ تَعْلَمُوا أَنْتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ قُلِ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ (الأنعام/۹۱)

* أَوَ أَمِنَ أَهْلُ الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يَلْعَبُونَ (الأعراف/۹۸)

* مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ مُحَدَّثٍ إِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ (الأنبياء/۲)

* بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ (الدخان/۹)

* الَّذِينَ هُمْ فِي خَوْضٍ يَلْعَبُونَ (الطور/۱۲)

بازی در روایات

۱. رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم : « بازی کنید و تفریح داشته باشید ؛ اما به شرط دین داری ؛ زیرا بدون آن، معنا ندارد ». در این سفارش اسلام محدوده ی سنی برای بازی در نظر گرفته نشده است . لذا مسلم است انسان ها در تمام دوره های سنی از بازی منفک و جدا نیستند و فقط نوع بازی و مدت آن و بخصوص هدفداری یا بی هدف بودن آن متغیر خواهد بود .

۲. امام کاظم علیه السلام: « تُسْتَحَبُّ عَرَامَةُ الصَّبِيِّ فِي صِغَرِهِ لِيَكُونَ خَلِيمًا فِي كِبَرِهِ ، مَا يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ إِلَّا هَكَذَا » . خوب است بچه در کودکی بازی گوش باشد تا در بزرگسالی بردبار گردد و شایسته نیست که جز این باشد . در این حدیث امام هفتم شرط بردباری را در بزرگسالی بازی گوش می دانند در واقع بردباری انسان در بزرگسالی نتیجه ی بازی گوش در کودکی است بنابراین نباید از بازی گوش کودکان گله مند بود و یا مانع بازی آنان شد . (کافی ، ج ۶ ، ص ۵۱ ، ح ۲)

۳. رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم : « أَحِبُّ الصَّبِيَّانَ لِحَمْسٍ : الْأَوَّلُ : أَنَّهُمْ هُمْ الْبُكَاءُونَ ، وَالثَّانِي : يَتَمَرَّغُونَ بِالثَّرَابِ وَالثَّلَاثُ : يَخْتَصِمُونَ مِنْ غَيْرِ حَقْدٍ وَالرَّابِعُ : لَا يَدْخِرُونَ لِعَدِ شَيْئًا وَالخَامِسُ : يَعْمُرُونَ ثُمَّ يُخَرَّبُونَ » کودکان را به خاطر پنج چیز دوست می دارم : اول آن که بسیار می گریند ، دوم آن که با خاک بازی می کنند، سوم آن که دعوا کردن آنان همراه با کینه نیست؛ چهارم آن که چیزی برای فردا ذخیره نمی کنند ، پنجم آن که می سازند و سپس ، خراب می کنند (نداشتن دلبستگی) . (مواعظ العددیه ، ص ۲۵۹)

۴. رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم : « إِنَّ الثَّرَابَ رِبْعُ الصَّبِيَّانِ » خاک بهار (تفریگاه) کودکان است . (معجم الکبیر ، ج ۶ ، ص ۱۴۰ ، ح ۵۷۷۵) بازی با خاک نقش بسیار مهمی در پرورش توانایی های کودک دارد و دانش جدید بشر مؤید آن است لذا در برخی از کشورهای توسعه یافته در مهدهای کودک خاک تمیز و ضرعفونی شده را برای بازی کودک در محوطه ی بازی قرار می دهند . بخصوص در کنار دریا به کدکان اجازه دهید با شن های ساحل بازی کرده و خود نیز با آنان در این امر شریک شوید . البته سعی نکنید با بیان دستورالعمل آنان در نوع بازی و بروز خلاقیت هایشان محدود نمایید .

۵. ابن ابی نجیح گوید: « كَانَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ يَرْكَبَانِ فَوْقَ ظَهْرِ النَّبِيِّ وَيَقُولَانِ: حَلْ حَلْ وَيَقُولَ النَّبِيُّ نِعَمَ الْبَعِيرُ بَعِيرُ كُفَّيْنِ » امام حسن و امام حسین بر پشت پیامبر سوار می شدند و حل حل می گفتند و پیامبر می فرمود: نیکو شتری است شتر شما. (بحار الانوار- جلد ۴۳)

۶. علی علیه السلام : « بَيْنَمَا الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ يَصْطَرَعَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ فَقَالَ النَّبِيُّ هَيَّ يَا حَسَنُ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ تَعِينِ الْكَبِيرَ عَلَى الصَّغِيرِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، جَبْرِئِيلُ يَقُولُ : هَيَّ يَا حُسَيْنُ وَ أَنَا أَقُولُ : هَيَّ يَا حَسَنُ » از

امیرمؤمنان علی علیه السلام نقل شده است که فرمود: روزی حسن ع و حسین ع نزد پیامبر ص با هم کشتی می گرفتند. پیامبر ص فرمود: حسن بجنب! عرض کردم، ای رسول خدا بزرگ تر را بر علیه کوچک تر تشویق میکنی! پیامبر فرمود: جبرئیل می گوید: حسین بجنب! و من می گویم حسن بجنب! (بحار الانوار- جلد ۴۳). از مفاد این حدیث می توان به شرکت بزرگترها در تهییج و ایجاد روحیه شادی و نشاط در کودکان در حین بازی اشاره نمود. یعنی بازی کودک باید برای اولیاء و بزرگترها از اهمیت خاصی برخوردار بوده و به روش های متعدد سعی در ایجاد نشاط و شادمانی بیشتر دانش آموزان نمایند.

۷. عَنْ يَعْلَى الْعَامِرِيِّ أَنَّهُ خَرَجَ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى طَعَامٍ دُعِيَ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ بِحُسَيْنٍ (عليه السلام) يَلْعَبُ مَعَ الصَّبِيَّانِ فَاسْتَقْتَبَلَ النَّبِيَّ أَمَامَ الْقَوْمِ ثُمَّ بَسَطَ فَطْفَرَ الصَّبِيِّ هَا هُنَا مَرَّةً وَ هَا هُنَا مَرَّةً وَ جَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ يُضَاحِكُهُ حَتَّى أَخَذَهُ فَجَعَلَ إِحْدَى يَدَيْهِ تَحْتَ ذِقْنِهِ وَ الْأُخْرَى تَحْتَ قَفَاهُ وَ وَضَعَ فَاهُ عَلَى فِيهِ وَقَبْلَهُ.

مردی به نام یعلی عامری از محضر رسول اکرم خارج شد تا به ضیافتی که دعوت شده بود، برود. ناگهان حسین را دید که با کودکان مشغول بازی است. طولی نکشید که رسول اکرم ص به همراه اصحاب خود از منزل خارج شدند. وقتی پیامبر ص حسین ع را دید از اصحاب جدا شد و در حالیکه به سوی فرزندش قدم بر می داشت و دستانش را گشود تا او را درآغوش بگیرد. کودک خنده کنان این سو و آن سو می گریخت و رسول الله نیز خندان از پی او می دوید و سر انجام کودک را گرفت و دستی زیر چانه او و دست دیگر پشت گردن او گذاشته و لب بر لبش نهاد و او را بوسید.

۸. امام صادق علیه السلام خطاب به یکی از اصحاب خویش فرمود: « دَعِ ابْنَكَ يَلْعَبُ سَبْعَ سِنِينَ » « بگذار فرزندت تا ۷ سالگی بازی کند». (وسائل الشیعه، جلد ۲۱، صفحه ۴۷۳). با توجه به بیان امام صادق ع هفت سال کودک باید یله و رها باشد و فقط به بازی بپردازد. این بدین معنا نیست که بعد از هفت سالگی نباید به کودک اجازه بازی داد چرا که بازی در هر سنی وجود داشته و ویژگی های خاص خود را دارد بلکه بدین معناست که آموزش رسمی کودک نباید قبل از هفت سالگی شروع شود و آموزش و تربیت کودک باید در حین همین بازی ها شکل گیرد و کودک در بازی رها و آزاد باشد.

۹. امام صادق علیه السلام فرمود: روزی امام حسین ع در دامن پیامبر ص بود آن حضرت با وی بازی می کرد و می خندید. عایشه گفت: ای رسول خدا ص چقدر با این کودک بازی می کنی؟ رسول خدا ص فرمود: وای بر تو! چگونه او را دوست نداشته باشم در حالی که او میوه دل و نور چشم من می باشد؟ (بحار الانوار، جلد ۴۴، صفحه ۲۶۰) در این حدیث کثرت بازی پیامبر ص با امام حسین ع بود که موجب اعتراض عایشه شد و نه صرف بازی کردن. بنابراین نباید از بازی با کودک احساس خستگی کرد. یکی از فواید بازی بزرگترها با کودکان ایجاد حس نزدیکی بیشتر بین آنها و در نتیجه حس تبعیت در کودک نسبت به بزرگترهاست که به نوبه ی خود موجب تسهیل در روند آموزش و تربیت می شود. در واقع بازی موجب پذیرش بیشتر بزرگترها توسط کودک می شود و تا پذیرش وجود نداشته باشد روش های تربیتی کلاً نخواهد بود.

۱۰. نقل شده است که گروهی از کودکان مشغول بازی بودند ، ناگهان با دیدن پیامبر ص که به مسجد می رفت ، دست از بازی کشیدند و به سوی آن حضرت ص دویدند و اطرافش را گرفتند ، آنها دیده بودند پیامبر اکرم رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم حسن و حسین را به دوش خود گرفته و با آنها بازی می کند به این امید هر یک دامن پیامبر را گرفته و گفتند : شتر من باش ! پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می خواست هر چه زودتر خود را برای نماز جماعت به مسجد برساند ، اما دوست نداشت دل پاک کودکان را برنجاند . بلال در جست وجوی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از مسجد بیرون آمد وقتی جریان را فهمید ، خواست بچه ها را تنبیه کند تا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را رها کنند. آن حضرت وقتی متوجه منظور بلال شد به او فرمود: تنگ شدن وقت نماز برای من از اینکه بخواهم بچه ها را برنجانم بهتر است. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از بلال خواست برود و از منزل چیزی برای کودکان بیاورد. بلال رفت و با هشت دانه گردو برگشت ، پیامبر گردوها را بین بچه ها تقسیم کرد و آنها راضی و خوشحال به بازی خودشان مشغول شدند.

۱۱. رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم : « مَنْ كَانَ عِنْدَهُ صَبِيٌّ فَلْيَتَصَابَ لَهُ » هر کس کودکی داشته باشد باید با وی کودکانه رفتار نماید.(وسائل الشیعه- جلد ۱۵)

۱۲. إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ كَانَ يَدْلَعُ لِسَانَهُ لِلْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ فَيَرَى الصَّبِيَّ لِسَانَهُ فَيَهْشُ إِلَيْهِ، فَقَالَ عُبَيْنَةُ بْنُ بَدْرِ الْفَزَارِيُّ ، وَاللَّهِ لَيَكُونُ الْإِبْنُ رَجُلًا قَدْ خَرَجَ وَجْهُهُ وَ مَا قَبْلَتْهُ قَطُّ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ: مَنْ لَمْ يَرْحَمْ لَا يَرْحَمْ

پیامبر زبان خود را برای حسن و حسین بیرون می آورد و همین که چشم کودک به زبان پیامبر می افتاد به طرف او می دوید. مردی بنام عبینه بن بدر فزاری(که مشاهده این شیرین کاری پیامبر نسبت به حسنین بود) از روی شگفتی گفت:به خدا سوگند!پسر مرد گشته و بر صورتش مو رسته، با این حال تا کنون حتی برای یک بار هم او را نبوسیده ام، پیامبر که از سنگدلی عبینه سخت در شگفت بود، فرمود: هر که لطف و مهر نشان ندهد مورد مهر و رحمت قرار نمی گیرد.(مجموعه ورام- ص ۸۰)

درسنامه بازی های پرورشی -۳

[دوشنبه هفدهم اسفند ۱۳۹۴] [۱۱:۳۷] [عبدالله حمزه یی]

تاریخچه ، هدف و نقش بازی

تاریخچه و اهداف بازی های پرورشی

شروع بازی را می توان به گذشته های دور ، حتی از بدو پیدایش انسان نسبت داد . در حقیقت بازی جزئی از زندگی انسان از بدو تولد تا زمان مرگ بوده و در کل تاریخچه بشریت متدرج است .

انسان از نظر فیزیولوژیکی نیاز به جنبش و حرکت دارد و بازی جزء مهم این جنبش و حرکت است . انسان برای رشد ذهنی و اجتماعی خود نیاز به تفکر دارد و بازی خمیر مایه تفکر است . تشکیل اجتماعات اولیه بشری نحوه و شکل جدیدی از بازی را پدید آورد . بازیهای گروهی به صورت بازیهای نمایشی از عبادت ارواح و پرستش اشیاء گرفته تا رقص شکار و رقص جنگ ، مجموعه ای از راههای برآوردن نیازهای جسمانی و ذهنی افراد را فراهم آوردند ، خواه به این مجموعه بازی نام دهیم و خواه نامی دیگر ، در اصل مطلب تفاوت چندانی پدید نمی آید .

در اجتماعات و تمدنهای مختلف نوعی از بازی و تفریح وجود داشته که به مناسبت جشن های مذهبی ، مسابقات و بازیها و سرود خوانیها تواما ترتیب داده می شده ، در رم ، مصر و یونان بازیهای پهلوانی ، خطابه خوانی به طبقات ممتاز اختصاص داده شده و گاه گاه این طبقات از این تفریح استفاده می کردند .

در قرون وسطی بازی باز هم مختص به طبقات اشراف بوده و بیشتر مردم از مراسم مذهبی فرصتی برای تفریح بدست می آوردند . بعد از انقلاب صنعتی تفریح عمومیت یافت و جزئی از زندگی عامه مردم را تشکیل داد و عوامل عمده آن را در دوره های پیشرفت اصل تساوی و تقلیل ساعات کار می توان یافت .

اینکه چرا بشر به بازی می پردازد و علت اصلی در این کار چیست مورد بحث بسیاری از علمای تعلیم و تربیت قرار گرفته است . جمعی از دانشمندان پیرو عقاید دور کیم و هارسون (**Durkheim - Harrison**) بودند که منشاء بازی و حیات تفریحی رامذهب دانسته و بازی و هنر را نشأت گرفته از مذهب می دانستند . بدیهی است با توجه به تعریف مذهب در نزد این دانشمندان و قائل بودن به اینکه ریشه مذهب از ترس و زبونی انسان در مقابل حوادث طبیعی است واضح است که ارزش این ریشه یابی در بازی و تفریح متناسب با چنان نظراتی تنزل خواهد یافت .

مسلمانان بازی را در محدوده مشخصه هایی که در بالا ذکر شد نمی توان محدود کرد . اما وقتی از بازی ، تربیت بدنی و ورزش در اسلام یاد می کنیم با توجه به تصویر مجموعه ای که از انسان داریم به تعریف و تمجید های یک بعدی در باره او اکتفا نمی کنیم و بازی را نیز به عنوان سرگرمی محسوب نمی نماییم بلکه از بازی در جهت تزکیه ، پرورش و تحول انسان استفاده نموده و به بهانه آن جسم و روح را پرورش می دهیم.

هدف بازی در دوره های مختلف سنی

۱. ابتدا، آشنایی با محیط است.

۲. سپس تجربه برای کار گیری کاربردهاست.

۳. سپس فرهنگ پذیری است.

۴. و بالاخره همه تعلیم است و همه تربیت.

اهداف بازی ها

۱. ایجاد شادابی و شور و نشاط و سرگرم ساختن افراد

۲. رفع خستگی و برطرف کردن کسالت

۳. تقویت قوای حسی (بویایی، بساوایی، شنوایی، بینایی و ...)

۴. تقویت قوای روحی (فکر، هوش، حافظه و ...)

۵. ایجاد تقویت روحیه اشتراک مساعی و همکاری و مشارکت جویی در افراد

۶. عادت دادن افراد به نظم و ترتیب و اطاعت از مقررات

۷. آزمایش توانایی های جسمی و فکری و سنجش میزان استعداد افراد

۸. تقویت قدرت ابتکار افراد و برانگیختن ذوق های هنری در آنان

۹. تقویت قوای جسمی و عضلات و اندام های بدن ۱۰- تقویت قدرت استقامت و پشتکار در افراد

۱۰. ایجاد روحیه رقابت و مبارزه ی سالم در افراد

۱۱. تعلیم و تمرین مفاد و مواد آموزشی و مهارت های لازم

۱۲. آشنا ساختن افراد با پیروزی و شکست و تمرین این که در موفقیت و پیروزی ها مغرور و دل شکسته و مایوس نشود و طعم هر دو مورد را که در زندگی زیاد پیش می آید بچشند.

۱۴. و در یک کلام تمرین همه آنچه که در زندگی اجتماعی و نیز در طی مسیر تکامل لازم است فرد بدان و عمل نماید.

نقش بازی در رشد اجتماعی کودک

۱. موجب ارتباط کودک با محیط بیرون می شود . دنیای اجتماعی او را گسترش می دهد.
۲. موجب شکوفایی استعداد ها ی نهفته و بروز خلاقیت می شود .
۳. همکاری و همیاری و مشارکت کودک توسعه می یابد .
۴. با رعایت اصول و مقررات آشنا می شود .
۵. همانند سازی با بزرگسالان را می آموزد .
۶. با مفهوم سلسله مراتب آشنا شده و آن را رعایت می کند .
۷. رقابت را می آموزد و شکست را بطور واقعی تجربه می کند .
۸. قدرت ابراز وجود پیدا می کند و از ترس و کمرویی و خجالت بیهوده رها می شود .
۹. حمایت افراد ضعیف را می آموزد .

نقش بازی در رشد عاطفی کودک

۱. نیاز به برتری جویی را ارضا می کند .
۲. موجب ابراز احساسات و عواطف و ترس ها و تردیدها و مهر و محبت ها و خشم کینه ها و نگرانی ها می شود .
۳. تمایل به جنگجویی و ستیزه گری را کم می کند .
۴. برون گری کودک را افزایش می دهد .

نقش بازی در رشد جسمی کودک

۱. موجب رشد هماهنگ دستگاهها و اعضا مختلف بدن می شود .
۲. باعث تقویت حواس کودک می شود .
۳. نیرو و انرژی بدن را به بهترین شکل مصرف می کند .

۴. کودک به توانمندی های فکری و بدنی خود آگاهی پیدا میکند .

نقش بازی در رشد ذهنی کودک

۱. در یادگیری زبان نقش بسزایی دارد .
۲. در رشد هوشی کودک بسیار موثر است .
۳. با مفاهیم ساخت فضا و شکل آشنا می شود .
۴. رفتارهای هوشمندانه کودک تقویت می شود .
۵. موقعیت استفاده از قوه ی تخیل در کودک به وجود می آید.
۶. زمینه بهتری برای تفکر فراهم می کند.

چگونه مقدمات یک بازی را فراهم و آن را اجرا کنیم؟

۱. نوع بازی ر متناسب با محل و زمین و چگونگی وضع هوا و تعداد بازیکنان و قوای بدن آنها انتخاب کنیم.
۲. وسایل بازی را قبلا پیش بینی و آماده و تهیه کرده باشیم
۳. هر بازی دارای نامی است، موقع تشریح چگونگی بازی نام آنرا ذکر کنیم تا در دفعات بعد با اشاره به نام، همه آنرا به خاطر آوریم.
۴. بازیکنان را در محل هایی که باید قرار بگیرند آرایش دهیم.
۵. مقررات بازی را به اختصار ولی به روشنی توضیح دهیم.
۶. از افراد می خواهیم اگر سوالی در مورد آن بازی دارند، بپرسند.
۷. بازی را اداره می کنیم و مواظب هستیم که به درستی مقررات بازی رعایت شود.
۸. تشریح مقررات بازی باید ساده و سریع انجام گیرد زیرا افراد برای شروع بازی بی تابند.
۹. هنگام قضاوت در بازی ها منصفانه و با عدالت عمل کنیم.

۱۰. در زمان اجرای هر اجازه می دهیم بازیکنان تا آنجا که میل دارند جنب و جوش و سروصدا و فریاد داشته باشند.

۱۱. پس از اجرای هر بازی وسایل آنرا هر چند هم جزئی و کم اهمیت باشند جمع آوری کرده و در جای مخصوص وسایل بازی قرار می دهیم و آنرا برای استفاده در دفعات بعد حفظ می کنیم.

رعایت تمام شرایط و موارد فوق الذکر باعث خواهد شد که نتایج تربیتی مورد نظر از بازی ها حاصل شود و شکت کنندگان در بازی نیز نهایت لذت و تفریح را کسب نمایند و شور و نشاط و شادی برایشان حاصل شود.

درسنامه بازی های پرورشی -۴

[دوشنبه هفدهم اسفند ۱۳۹۴] [۱۱:۴۴] [عبدالله حمزه یی]

بازی درمانی ، تقسیمات بازی

بازی درمانی ، بازی های پرورشی و فواید آن

بازی درمانی یکی از روشهای مؤثر در درمان مشکلات رفتاری و روانی کودکان است. بطور کلی بازی نقش مؤثری در رشد کودک دارد و در خلال بازی می توان به بسیاری از ویژگیها، مسائل و رشد کودک پی برد. بازیهای کودکان از نظر نوع ویژگیهایی که از خود ظاهر می سازند تفاوتهایی با یکدیگر دارند، هر چند انواع بازیها در گروههای سنی مختلف نقاط مشترکی دارند، اما نوع شرکت کودک در بازی اهمیت ویژه دارد. بازی درمانگر در واقع از موقعیت بازی برای ایجاد ارتباط با کودک استفاده می کند و تلاش می کند به تخلیه هیجانی او و حل و فصل مشکلات او در زندگی عادی اش بپردازد. ویرجینا و اسلین از بازی درمانگران مطرح در این زمینه هستند.

اصول بازی درمانی

اسکلاین در سال ۱۹۸۲ اصول پایه ای را برای اجرای روش بازی درمانی معرفی می کند و معتقد است بدون رعایت این اصول رابطه و شرایط اولیه برای بازی درمانی ایجاد نخواهد شد.

درمانگر باید به توسعه یک رابطه گرم و دوستانه با کودک بپردازد. این رابطه اهمیت شایان توجهی بر مؤثر بودن این روش خواهد شد. شاید درمانگر ناچار شود برای ایجاد چنین رابطه‌ای ویژگی‌هایی را در موقعیت بازی بپذیرد. همانطور که در شیوه‌های روان درمانی بزرگسالان ایجاد رابطه مفید بسیار ضروری و در واقع اساس کار است، در بازی درمانی کودکان نیز ایجاد چنین رابطه‌ای گام اول در شروع درمان است و بدون آن هیچ پیشرفت در کار درمان بوجود نخواهد آمد.

درمانگر پذیرش بدون قید و شرط از کودک داشته باشد. به عبارتی کودک بدون در نظر گرفتن ویژگی‌های خوب و بدی که دارد یا کارهای خوب و بدی که دارد مورد پذیرش قرار بگیرد. عکس این حالت زمانی اتفاق می‌افتد که درمانگر والدین یا اطرافیان به کودک چنین می‌گویند: چون این کار بد را انجام دادی دیگر دوست ندارم، گفتن چنین مطالبی به کودک یا ایجاد شرایطی که چنین پیغامی را به کودک برساند، در کودک احساس پذیرش بدون قید و شرط را خدشه‌دار می‌سازد. کودک لازم است احساس کند او را بدون در نظر گرفتن کارهایش دوست دارند، او موجود ارزشمندی است و اگر تنبیهی اتفاق می‌افتد کاری که توسط او انجام گرفته زشت بوده و نه شخصیت او. بر این اساس درمانگر تلاش می‌کند در طول جریان بازی درمانی چنین احساسی را در کودک زنده کند.

باید شرایط و موقعیتی حاکی از احساس آزادی برای کودک بوجود بیاید. بازی درمانگر این کار را با کنار گذاشتن روشهای محدود کننده سخت گیرانه انجام می‌دهد، تا کودک احساس آزادی کند. این آزادی، آزادی در عمل و رفتار و همچنین آزادی در احساس را شامل می‌شود. بطوری که بتواند احساسات خود را بدون احساس محدودیت ظاهر سازد. به عنوان یک مثال در یک جلسه بازی درمانی کودک چنین آزادی را احساس می‌کند که عروسک کوچکی را که نمادی از برادر کوچکتر است، مفصلاً کتک بزند.

درمانگر حضور فعال و عملکرد سریعی در جریان درمان دارد. بر حسب شرایط و موقعیتهایی که پیش می‌آید رفتارهایی که از کودک سر می‌زند به موقع وارد عمل می‌شود و با مداخله مثلاً تفسیر احساسات و استفاده از رفتارهای جایگزین به کودک کمک می‌کند.

درمانگر تواناییهای کودک را مهم و با اهمیت می‌شمارد و تلاش می‌کند و در فرصتهای مناسب از آنها برای حل مشکل استفاده کند. درمانگر برای این کار باید تلاش زیادی در جهت شناخت کودک و بویژه تواناییهای او انجام دهد و زیرکانه از این تواناییها به نفع کودک استفاده کند. به عبارتی به صورت فعالانه‌ای کودک را در جریان درمان شرکت می‌دهد و با تأکید بر مهارتهای او، او را در جریان درمان بطور مسئولانه هدایت می‌کند.

در شرایطی که در جریان بازی درمانی ایجاد می‌شود بیشترین نقش اولیه را کودک ایفا می‌کند. کودک شرایط بازی را می‌سازد و بازی درمانگر به عنوان هدایت کننده و تفسیر کننده روشهای او را پیگیری می‌کند. درمانگر هیچ نوع بازی و شرایطی را برای کودک القا نمی‌کند و کودک را آزاد می‌گذارد تا به بازی بپردازد و درمانگر آن هوشیارانه بازی او را مورد بررسی قرار می‌دهد و از آن برای درمان کودک استفاده می‌کند.

درمانگر تلاش نمی‌کند که فرآیند درمان را سرعت ببخشد. بازی درمانی به صورت تدریجی ادامه و گسترش می‌یابد تا به نتیجه مورد نظر برسد.

در کنار آزادی و اختیار عمل که کودک در جریان بازی دریافت می‌دارد محدودیتهایی تنها با هدف نزدیک سازی درمان به دنیای واقعی اعمال می‌شود و توجه کودک را به مسئولیت خود و احساسات خود جلب می‌نماید.

موقعیت مناسب برای بازی درمانی

بازی درمانی معمولاً در کلینیکهای مشاوره و درمانی که مجهز به اتاق بازی کودک هستند، انجام می‌گیرد. در این اتاقها فضا و اسباب بازیهای مناسب برای بازی قرار داده می‌شود. اما در هر حال بازی درمانی را در هر مکانی که مجهز به یکسری وسایل مورد نیاز برای بازی باشد که رفتار عمل کودک را محدود ننماید، می‌توان انجام داد. این روش گاه در مهد کودکها و مدارس نیز ممکن است انجام شود.

کدام اختلالات با روش بازی درمانی می‌توانند درمان شوند؟

انواع اختلالاتی را که ریشه در احساسات و هیجانات کودک، سازگاری او با محیط و ... دارند، می‌توان با این روش درمان کرد. افسردگی کودکان، ترسهای کودکان، مشکلات رفتاری که ریشه اضطرابی دارند شب ادراری، ناخن جویدن، دروغ گفتن، پرخاشگری و ... را می‌توان با استفاده از این روش حل کرد.

انواع بازی

تقسیمات متعددی برای بازی ها در نظر گرفته شده است که جهت رعایت اختصار ما به یکی از این تقسیمات بسنده می‌کنیم. البته عوامل متعددی در انتخاب نوع بازی دخیلند که عبارتند از: تفاوت های فردی و میزان سلامتی و سطح رشد جسمی و حرکتی و بهره ی هوشی و جنسیت و خلاقیت و فرهنگ خانواده و موقعیت جغرافیایی بر همین اساس بازی به انواع گوناگون تقسیم می‌شود:

۱- بازی های جسمی

از قدیمی ترین نوع بازی هاست، به ابزار مخصوص نیازمند است، هم به صورت انفرادی و هم به صورت گروهی انجام می‌شود. برای مصرف انرژی اضافی بدن و نجات یافتن از خستگی و کسالت بسیار مفید است و رفتارهای نا آرام و پرخاشگری توام با عصبانیت کودک را کاهش می‌دهد.

۲- بازی تقلیدی

کودک به تقلید نقش ها یی می پردازد که آن ها را باور ها کرده است . معمولاً بهترین شخصیت ها برای شروع ایفای نقش والدین ، برادران ، خواهران و دوستان هستند . کودک از ایفای نقش آنان لذت برده و تجربه کسب می کند . در دوره دبستان بیشتر نقش معلمان را تقلید می کند و در حالی که در دوره نوجوانی از تقلید رفتار بزرگسالان دوری می کند و به تقلید رفتار های همسالان می پردازد که این خود آغازی است برای هماهنگی و همسو شدن با گرو های اجتماعی و ایفای نقش های واقعی زندگی .

۳- بازی های نمایشی

کودک در تقلید از بزرگتر ها از لباس و وسایل مخصوص آن ها نیز استفاده می کند مانند پسر کوچکی که کت پدر را به تن کرده ، عینک او را به چشم می زند و یا دختری بچه ای که کفش پاشنه دار مادر را می پوشیده و به زحمت راه می رود.

۴- بازی های نمادی

زمانی که کودک دستیابی به ابزار و وسایل مورد نیاز خود را غیر ممکن می بیند ، نیاز های و آرزوهای خود را با استفاده از وسایل نمادین و از طریق بازی بیان می کند برای مثال بر تکه ای چوب سوار شده این طرف و آن طرف می رود مانند این که سوار بر اسبی شده و آن را هدایت میکند این نوع بازی یکی از بهترین شیوه های بازی درمانی محسوب می گردد.

۵- بازی های آموزشی

مهم ترین وسیله آموزش کودک ، استفاده از وسایل باز مناسب است مانند مکعب های چوبی که با جور کردن و دسته بندی کردن آنها با مسائل اساسی کودک با واقعیت موجود زندگی می توان کرد .

بازی های آموزشی موجب تقویت حواس و رشد قوای ذهنی و اجتماعی می شوند به شرط آنکه سعی کنیم کنترل اصلی بازی در اختیار کودک باشد . و جهت مسیر آن را او تعیین کند .

۶- بازی های خلاقیتی

کودک از طریق به وجود آوردن چیزی ، عقاید و احساساتش را اظهار می کند ، مانند نقاشی ، موسیقی ، خمیر بازی ، شن بازی و یا استفاده از لغات که قادر می سازد تا در آینده داستان شعر و نمایشنامه بنویسد.

توصیه هایی برای والدین . معلمین

۱. به بازی کودکان اهمیت دهیم زیرا زندگی آنها در بازی شکل واقعی به خود می گیرد .
۲. تلاش کنیم تا بازی های کودکان متناسب با فرهنگ و ارزش های خانواده باشد .
۳. با دقت در تفکرات خلاق و پویایی کودکان در حال بازی می توانیم با چگونگی شخصیت آنها بیشتر آشنا شویم .
۴. در بازی کودکان دخالت نکنیم اما راهنما و کمک کننده خوبی باشیم .
۵. با همبازی شدن با کودکان راه دوستی ها را باز کنیم و راه پنهان کاری های دوره ی نوجوانی را ببندیم .
۶. کاری کنیم که بازی به صورت تجربه ای لذت بخش در ذهن کودک باقی بماند .
۷. برای توقف کردن بازی از امر و نهی استفاده نکنیم .
۸. با توجه به روحیه ی کنجکاو کودک به گونه ای او را راهنمایی کنیم که به تفکر مثبت و اندیشه خلاق و سازنده دست یابد.
۹. مراقب باشیم که محیط بازی موجب آسیب جسمی فکری و یا روانی نشود .
۱۰. در انتخاب نوع بازی به سن جنس و توانایی های فرزندان توجه کنیم .
۱۱. نوع و مدت زمان بازی فرزندان را طوری کنترل کنیم که از فشار های هیجانی و روحی بیش از حد دور باشیم
۱۲. برای انتخاب الگوهای صحیح زمینه ی مناسبی را برای بازی های تقلیدی کودکان نمان فراهم نماییم .
۱۳. از محدود کردن در هنگام بازی بپرهیزیم
۱۴. وسایل بازی را مناسب سن و رشد کودک تهیه کنیم

۱۵. آداب اجتماعی و چگونگی رفتار با دیگران را ضمن همبازی شدن با کودکان می توانیم به صورت غیر مستقیم به آن ها بیا موزیم.

نقش بازی های خلاقانه در بروز خلاقیت شاگردان

خلاقیت در بازی زمانی به منصفی ظهور که کودکان ، خود را در انواع بازی ها سهیم بدانند. بازی های خلاقانه برای بیان تمایلات، احساسات، علایق ، ارزشها و اعتقادات کودکان بوده و تکیه گاهی برای قضاوت آنان است . این بازیها به خلاقیت کودکان کمک می کند و کودک در خلال بازی به ابتکار و اکتشاف می پردازد. مسایل را حل و اعتماد به نفس و جرأت پیدا می کند.

کشیدن یک نقاشی می تواند برای کودک آرامش و آسایش فراهم سازد و کودک را از تنش ها و فشارها برهاند. وسایل این گروه از بازیهای آموزشی شامل نقاشی، مدادرنگی، گچ، خمیر، موم و سایر موادی است که کودک می تواند با آنها چیزهایی بسازد و ارایه دهد.

بازی ، نقشی بسیار مهم دارد و پرورش دهنده ی روح و سبب شادی و انبساط خاطر کودکان می شود. بازیها، سطح افکار و روحیه را دوجندان می کنند و فقط در حیطه ورزش خلاصه نمی شوند. بازیهای آموزشی با وسایل متناسب با سن و فکر کودکان، نقش بزرگی در بارور ساختن افکار آنان دارد. بازی با هر وسیله ای به بچه ها آرامش روحی می بخشد و آنها را در مسیر زندگی تحصیلی و فهم مطالب درسی کمک می کند. بازی به بچه ها یاد می دهد که مسیر خوب و بد را انتخاب کنند و از مسیری که زیان آور است دوری کنند و از طرفی، بازی سبب رشد فکر و اندیشه های نو و بکر دانش آموزان می شود. بازی یکی از فعالیت های ورزشی است که نقش مهمی در تأمین نیازها و احتیاجات جسمی و روحی کودکان داشته؛ هم چنین در کودکان خلاق، نظم و هماهنگی همه جانبه بوجود می آورد و امکان تفکر و اندیشیدن را در آنها فراهم می سازد.

اما اگر بخواهیم بازی ها تاثیر به سزایی در روند خلاقیت داشته باشند، باید مسیر بازی را تعیین نماییم تا کودکان، خود هدفها را پیگیری نمایند. و از این طریق است که تفکر خلاق، در کل زندگی کودک و پیشرفت تحصیلی او مشاهده می شود.

بازی های رایانه ای

بازی های رایانه ای اخیراً بطور گسترده ای وارد فرهنگ بازی کودکان و نوجوانان شده است و علت طرح مجزای آن این است که بحث مستقل و مفصلی را می طلبد چه در حیطه ی فواید و چه در حیطه ی آسیب ها . چه در حیطه ی سیاسی و حتی حیطه ی گستردگی و احاطه ی تمام فرصت و توان کودکان و نوجوانان ، ولیکن در این مجال صرفاً به معرفی کلی این بازی ها اکتفا می نماید .

در حوزه اندیشه و تفکر غربی ؛ آنچه امروز دارد به عنوان یک عنصر عمده در معادلات استعمار فکری در جهان مطرح می‌شود ، غلبه بازی‌های رایانه‌ای در تولیدات رسانه‌ای است . در آینده این رسانه از منظر تاثیرگذاری ، تلویزیون و رسانه‌های مکتوب و مجازی را درنور دیده و قریب است که پدیده‌ای غالب در شکل‌دادن به عادات فکری مردم شود . به بیان دیگر ؛ دهه آینده دهه‌ای است که جهان به سمت تاثیرپذیری از بازی‌های رایانه‌ای می‌رود و اندیشه غربی نیز از این دریچه انتقال می‌یابد ؛ اما پرسش این جاست که چرا حاکمیت و قدرت تک‌قطبی تلویزیون ، جای خود را به «بازی» می‌دهد و حاکمیت رسانه دوقطبی می‌شود.

در این راستا می‌توان گسترش این رسانه را این‌گونه تحلیل کرد که بازی‌های رایانه‌ای تفاوت و برتری ویژه‌ای که نسبت به سایر مدیوم‌ها دارد حضور مخاطب در جریان بازی و شکل‌دهنده آینده حضور او در بازی است . این فرایند لذتی فزاینده ایجاد می‌کند که در اثنای آن می‌توان کارهای تبلیغاتی فرهنگی و سیاسی فراوانی کرد ؛ نقطه هدف این جریان هم کودکان هستند.

به بیان دیگر؛ انسان غربی که با عینک سوپژکتیو و به عنوان «فاعل شناسا» یا انسان برتری که قرار است جهان را تعریف دلخواه خود کند ؛ این‌بار به سراغ کودکان سراسر جهان رفته است . او برای کودکان برنامه‌ریزی کرده و ما از این موضوع غافلیم ؛ آنها کودکان خود را وارد جریانی بزرگ به نام «فلسفه برای کودکان» (**Philosophy for Children**) کرده‌اند که پیرو میراث عقلی و سنت فکری خود کارکردهای خرد را بیاموزند و بیاموزند که چگونه می‌شود با عقل در معنای فلسفی ، با دیگران جدل کرد ؛ شاید یکی از مهم‌ترین این روش‌ها ؛ روش «دیالکتیکی سقراطی» است که با آن کودکان می‌آموزند به اصل «چیزها» برسند . کودکان ما اما امروز بیش از هر زمان دیگری نیازمند اندیشیدن هستند و یکی از راه‌های آن جریانی است که به کودکان به شکلی روشمند فلسفه را بیاموزد. کودکان با آموختن فلسفه (شیوه‌های درست کارکرد عقل) به‌راحتی تحت تاثیر جریانات حاکم بر استعمار فکری قرار نخواهند گرفت . لازم به یادآوری است برخی آمارها از بازی های رایانه ای بعنوان ۷۰٪ افت تحصیلی دانش آموزان یاد می کنند .

درسنامه بازی های پرورشی -۵

[دوشنبه هفدهم اسفند ۱۳۹۴] [۱۱:۴۷] [عبدالله حمزه یی]

بازی از دیدگاه اسلام

تقسیم بندی بازیهای پرورشی

در این بخش به بیان انواع بازی ها بر اساس محیط بازی می پردازیم . با توجه به اینکه عنوان درس بازی های پرورشی است و بازی ها پرورش در محیط کلاس ، حیاط یا محوطه ی اردوگاه انجام می شوند ، بازی ها را بر اساس امکان اجرا در محل بازی ارائه می دهیم :

الف) بازی های کلاسی

در طول سال تحصیلی روزهایی وجود دارد که به علت نامساعد بودن شرایط جوی ، امکان فعالیت های ورزشی در هوای آزاد وجود ندارد و بچه ها باید بالاجبار ساعت ورزش خود را در کلاس بگذرانند . در چنین مواقعی مربی باید بیش از پیش قوه ابتکار و خلاقیت خود را بکار اندازد تا بتواند در محوطه محدود کلاس و عدم وجود امکان فعالیت های حرکتی ، ضمن ایجاد محیطی پر از نشاط ، به هدفهای تربیتی و پرورشی مورد نظر برسد .

نکات اساسی و پیش بینی های ایمنی :

الف) وقتی بازی کلاسی زمانی است که امکان هیچگونه استفاده از فضای بیرون موجود نباشد .

ب) همه بچه ها باید در بازی ها شرکت نمایند و از شرایط و امکانات برابر برخوردار باشند.

ج) دویدن مجاز نیست ، بچه ها تنها می توانند تند راه بروند .

د) سرعت نباید تنها عامل کسب امتیاز باشد .

و) روی میزها از اشیاء خالی باشد .

ه) در صورت امکان با کنار کشیدن صندلیها یا میز و نیمکتها فضای بازی را بیشتر کنید .

و) بچه هایی که نشسته اند باید از دراز کردن پاهای خود بر سر راه دیگران خودداری نمایند .

ن) جهت اجتناب از ایجاد مزاحمت برای کلاسهای دیگر سر و صدا را به حداقل تقلیل دهید .

ی) مواظب درجه حرارت و هوای سالم اتاق باشید .

۱. جنگ علیه ستمگران

ویژگی بازی : * تقویت روحیه ستم ستیزی * افزایش تمرکز حواس * شرکت تمام دانش آموزان کلاس در آن * ایجاد نشاط و هیجان در دانش آموزان .

روش بازی : * مربی از دانش آموزان می خواهد هر یک نامی برای خود از یک ستمگر تاریخی معرفی کنند مانند هیتلر ، فرعون ، نرون و ... و نام ها را بر روی تخته سیاه می نویسد . سپس خود مربی بازی را اینگونه آغاز می کند : می گوید : من می روم به جنگ (مثلاً) فرعون . بلافاصله باید کسی که خود را فرعون معرفی کرده از جا بلند شود و بگوید چرا فرعون ؟ مربی جواب می دهد پس کی ؟ دانش آموز جواب می دهد (مثلاً) نرون و سپس می نشیند . در اینجا باید دانش آموزی که خود را نرون نامیده سریع بلند شود و بازی را ادامه دهد و بگوید چرا نرون ؟ هر دانش آموزی که دیر بلند شود یا غافل شود یا اشتباه کند یا نامی را که قبلاً سوخته و خط خورده بکار برد نامش از روی تخته سیاه خط خورده و می بازد . این بازی تا آنجا ادامه پیدا می کند که فقط یک نفر باقی بماند .

۲. بازی بشین پا شو با مَضرب اعداد

ویژگی بازی : * تقویت و تمرکز حواس * افزایش تفکر ریاضی

روش بازی : * ابتدا معلم روی موزاییک کف کلاس چند عدد که مضرب های ۲ و ۳ هستند را می نویسد. (مضرب عدد های دیگر هم که مورد نظر است می توان استفاده نمود). معلم از دو دانش آموز می خواهد بازی را اجرا نمایند. هر یک از دانش آموزان باید به صورت پرش جفت روی یک موزاییک بپرد ، ضمن پریدن ، نفر اول هر وقت به عددی که مضربی از ۲ است رسید باید بنشیند و نفر دوم هر وقت به مضربی از عدد ۳ رسید باید بخندد. برای شادی و هیجان بیشتر می توان از بچه ها خواست که این حرکات را تند و سریع انجام دهند. در حین بازی می توان به جای نشستن و خندیدن، از دست زدن ، گریه کردن ، صلوات فرستادن و ... استفاده کرد .

۳. شهر مجسمه ها

ویژگی بازی : * کنترل و بهبود تعادل * تمرکز حواس * همه دانش آموزان کلاس مس توانند در آن شرکت کنند * مناسب دوره ی اول و دوم ابتدایی و اول متوسطه

روش بازی : * دانش آموزان به طور دلخواه هر یک حرکتی را از خود نشان می دهند ناگهان معلم فرمان ایست می دهد و همه موظفند در همان حالت خود بی حرکت بایستند خنده و یا حرکت باعث اخراج بازیکن از بازی می شود. بازی تا مشخص شدن نفر نهایی ادامه دارد.

۴. پیام را برسان

ویژگی بازی : * همکاری و دقت در ارسال و دریافت پیام

روش بازی : * همانگونه که دانش آموزان در کلاس درس مستقر هستند به دو گروه مساوی تقسیم میشوند. مربی در گوش اولین نفرات هرگروه کلمه یا جمله ای را به عنوان رمز ادا می کند. پس از شروع بازی افراد هرگروه موظفند که پیام را به ترتیب به گوش یکدیگر مخابره کنند. در خاتمه گروهی که پیام صحیح را در مدت زمان کمتری ارسال نموده باشد یک امتیاز کسب خواهد کرد. شریینی بازی در آن است که در اثر سرعت انتقال، پیام دریافتی آخرین نفرات هیچ ارتباطی با پیام اولیه نداشته باشد. باید توجه داشت که پیام طوری مخابره شود که فقط نفر بعدی قادر به شنیدن آن باشد .

۵. علامت در مرکز دایره

ویژگی بازی : * پرورش تجسم و دقت

روش بازی : * مربی دوایری متحدالمرکز در تابلوی کلاس رسم می کند و آنها را به ترتیب از داخل به خارج امتیازگذاری می کند.

۱ امتیاز ۲ امتیاز ۳ امتیاز ۴ امتیاز و ...

آنگاه دانش آموزان را به چندگروه مساوی تقسیم کرده و افراد گروهها را یکی پس از دیگری به محوطه باز کلاس دعوت می کند. آنها وظیفند که با چشم بسته درحالی که تکه گچی در دست دارند بسوی دوایر فوق الذکر رفته و در داخل آنها یک اثر بگذارند و امتیاز بگیرند. گروهی که مجموع امتیازاتش بیشتر باشد برنده خواهد بود.

۶. شیرینکاریها

ویژگی بازی : * بکار گیری عضلات بزرگ و موجبات رشد بدنی * کسب چالاکی و نرمش و انعطاف پذیری * ازدیاد قدرت و کنترل بدن و تعادل * ایجاد شادی و نشاط و خنده .

روش بازی : * از خصوصیات این بازی ها این است که بچه ها می توانند بوسیله آنها توانائیهای خود را بیازمایند . کثرت و تنوع شیرینکاریها سبب می گردد که هر بچه ای با هر نوع ساختمان بدنی در آنها شرکت جوید و با تلاش و کوشش خود به درجه ای از پیشرفت و موفقیت برسد که موجبات رضایت خاطرش را فراهم سازد و از طرفی این پیروزیها که در اثر مبارزه با نقاط ضعف خود بدست آورده باعث ایجاد اعتماد ، شجاعت و استقامت و پشتکار در او می گردد .

۷. سنگ، کاغذ، قیچی

این بازی دو نفره می باشد و بیشتر جهت انتخاب فرد اول در انجام مسابقات انجام می شود. مشت نماد سنگ، دو انگشت سبابه و وسطی برخاسته (علامت V) نماد قیچی و کف دست باز شده نماد کاغذ می باشند. دو نفر بازیکن دستها را به پشت برده و همزمان می گویند: "سنگ، کاغذ، قیچی". هر کدام می توانند دست خود را به عنوان یکی از نماد های بالا نشان دهند. ترتیب برتری هر یک از نمادها بر دیگری به صورت ذیل می باشد: برتری کاغذ بر سنگ، برتری سنگ بر قیچی، برتری قیچی بر کاغذ. شخص برنده شخصی است که نماد نشان داده شده توسط وی بر نماد فرد مقابل به شرحی که آمد، برتری داشته باشد. این بازی بیشتر به منظور تعیین بازیکن آغازگر بازی دیگری کاربرد دارد مانند گردو، شکستم.

ب) بازی های حیاط

۱. زوو

ویژگی بازی: * شرکت همه دانش آموزان در بازی * ارتقاء تنفس و بازده ریوی * ایجاد شادی و نشاط و تحرک

روش بازی: * این بازی معرف غالب دانش آموزان می باشد. قبل از شروع بازی باید یک قطعه زمین به دو بخش تقسیم شده و با خط محدوده ی بازی مشخص شود. در این بازی بطور متناوب از هر گروه یک نفر شروع می کند به کشیدن زوو بصورت یک نفس و وارد زمین طرف مقابل می شود. به هر کدام از بازی کن های طرف مقابل که دست بزند آ «فرد سوخته و از بازی خارج می شود. نیز اگر بازی کن نفسش قطع شود یا کسی از خط بازی خارج شود یا فرد مهاجم را بگیرند که نتواند به زمین خود برگردد این افراد سوخته و از چرخه ی بازی خارج می شوند. در پایان بازی کن باقی مانده از هر گروه باشد آن گروه برنده ی بازی خواهد بود.

۲. امدادیها

ویژگی بازی: * امدادیها متداول ترین بازی در همه کلاسهای ابتدایی است و بچه ها آنها را دوست داشته و از آن لذت می برند. * در امدادیها هر کودک فرصت می یابد که در بازیها شرکت جوید. * امدادیها سبب رشد و افزایش چابکی، سرعت، سرعت عمل عکس العمل شده، تجربه کار گروهی را نیز به آنها یاد می دهد. در امدادیها با تاکید مربی به مراعات و پیروی از قوانین موجود در بازی، بچه ها بزودی یاد می گیرند که برای برنده شدن گروه باید بیشترین تلاش را ضمن در نظر گرفتن مقررات و قوانین بعمل آورند. * امدادیها

بهترین وسیله برای فراگیری مهارت‌های مختلف گروهی و عالی‌ترین وسیله تمرین و تکرار و بکار بستن مهارت‌ها می‌باشند بازیهای امدادی مرحله انتقالی از بازیهای «من» به بازیهای «ما» می‌باشد.

روش بازی :

الف) تقسیم کلاس به دو یا چند گروه مساوی (قد - وزن) از طریق ایستادن صفی به ترتیب قد و شماره ۱ و ۲

ب) مساوی کردن گروه‌ها با دادن نوبت اضافی به گروهی که تعداد آنها یک نفر کمتر دارد.

ج) نگهداشتن ستونهای امدادی به خط راست در پشت خط شروع

د) صبر کردن در پشت خط شروع به هنگام فرا رسیدن نوبت و دویدن بعد از تماس صحیح دست با نفر قبلی (این کار معمولاً با دست راست صورت می‌گیرد)

و) انجام امدادی تا آخرین نفر حتی اگر گروه مقابل برنده شده باشد.

ه) مشخص کردن مسیر حرکت

چند نمونه از بازیهای امدادی :

امدادی با ظرف آب ، حمل توپ با قاشق ، چیدن و برچیدن ، دوی ۴×۱۰۰ متر امدادی ، ببرو بگذار ، رد کردن حلقه ، یکی پاس بدهد یکی بدود .

۳. تکل یک پا

ویژگی بازی : * افزایش قوای بدنی بویژه در ناحیه ی پا * افزایش تعادل

روش بازی : در این بازی افراد دو به دو با هم مبارزه می‌کنند به این شکل که دست‌ها را بر روی سینه گذشته و بر روی یک پا می‌ایستند سپس بصورت لیل قدم برداشتن به هم تنه می‌زنند . هر دانش آموزی که تعادلش بهم بخورد و پای دیگرش روی زمین قرار گیرد می‌بازد . در مرحله ی بعد نفرات برتر با هم دو به دو مبارزه می‌کنند . این روند ادامه می‌یابد تا برترین فرد انتخاب شود .

۴. طناب کشی

ویژگی بازی : * شرکت گروهی دانش آموزان * فعالیت برنی ورزشی

روش بازی : * این بازی نیازمند یک طناب بزرگ کنفی است . باید وسط طناب را علامت گذاری کنید و قسمت علامت گذاری شده را در مقابل بخشی علامت گذاری شده در روی زمین قرار دهید . به فاصله ی مساوی و به تعداد مساوی افراد دو گروه از دو طرف طناب را گرفته و با سوت داور طناب را می کشند . وقتی اولین نفر به خط وسط کشیده شود آن گروه بازنده خواهد شد .

۵. گرگ شکاری

ویژگی بازی : * گروهی

روش بازی : * برای انجام این بازی به پنج بازیکن یا بیشتر نیاز است. در این بازی یک نفر گرگ می شود و باید بقیه بازیکنان را بگیرد. هر بازیکنی که دست گرگ به او بخورد باید سر جای خود بایستد (در گل گیر ...

برای انجام این بازی به پنج بازیکن یا بیشتر نیاز است. در این بازی یک نفر گرگ می شود و باید بقیه بازیکنان را بگیرد. هر بازیکنی که دست گرگ به او بخورد باید سر جای خود بایستد (در گل گیر می کند) و تنها زمانی آزاد می شود که یک بازیکن آزاد با رد شدن از بین پاهای او، او را نجات دهد.

آخرین کسی که توسط گرگ شکار شود، گرگ بعدی خواهد بود و بازی از سر گرفته می شود.

درسنامه بازی های پرورشی -۶

[دوشنبه بیست و سوم فروردین ۱۳۹۵] [۱۰:۳۶] [عبدالله حمزه یی]

هدف از ارائه درس بازی های پرورشی

۱. تغییر نگرش مربی نسبت به بازی از امری بیهوده به سوی امری مهم و تربیتی .
۲. جدی تلقی کردن مقوله ی بازی .
۳. کسب اطلاعات بیشتر و ایجاد نگرشی علمی به مقوله ی بازی .
۴. ایجاد رابطه بیشتر و تعامل با دانش آموزان .

تفاوت مربی و مربی در امر بازی

- * مربی هدفمند به بازی با دانش آموز می پردازد .
- * مربی بیشتر به هدف نشاط و شادابی و تخلیه انرژی به بازی می پردازد.

عوامل شادابی و نشاط در طب و روایات اسلامی

تهیه و نگارش : عبدالله حمزه یی مدرس طب و تغذیه ی اسلامی
بر گرفته از روایات و متون اسلامی بخصوص کتاب ارزشمند دانشنامه ی احادیث پزشکی

● عوامل شادابی و نشاط ●

۱. ایمان (مومن شاداب و شوخ است . پیامبر ص)
۲. ذکر و یاد خدا (الا بذكر الله تطمئن القلوب . قرآن کریم)
۳. کمک به مساکین و دستگیری از نیازمندان (ولقیهم نضره و سروراً . قرآن کریم)

۴. استعمال بوی خوش .
۵. جامه ی نرم پوشیدن .
۶. خوردن عسل و نوشیدن شربت عسل .
۷. نگریستن به سبزه و فضای سبز .
۸. سواری و سوارکاری .
۹. پوشیدن کفش زرد (صفراء فاقع لونها تسرالناظرین . قرآن کریم) .
۱۰. قدم زدن .
۱۱. در آب غوطه خوردن و شنا کردن .
۱۲. خوردن و آشامیدن .
۱۳. به زن خوش سیما نگریستن (از محارم) .
۱۴. ارتباط زناشویی .
۱۵. مسواک زدن .
۱۶. سر را در حمام و غیر آن با ختمی شستن .
۱۷. هم سخن شدن با دیگران و گپ زدن .
۱۸. ماساژ دادن بدن .
۱۹. خوردن چیزهای تر و سرد .
۲۰. باد زدن خویش و خنک کردن در گرما .
۲۱. کمتر به حالت راست و قائم نشستن .
۲۲. نگریستن زیاد انسان به کسی که او را دوست دارید .
۲۳. یقین و راضی بودن به رضای خدا .
۲۴. پرهیز از گناهان که موجب آرامش روحی و وجدان است .
۲۵. مزاح و شوخی با یکدیگر .
۲۶. پوشیدن لباس های روشن .

۲۷. خودآرایی .

۲۸. حضور در مجالس شادی حلال .

۲۹. تندرستی و سلامتی تن .

۳۰. ورزش و فعالیت و کار .